

**Psihološki profili počinitelja nasilja
u obitelji**

**ŠTO SE DOGODILO S MOJIM
ŽIVOTOM (II)?**

PSIHOLOŠKI PROFILI POČINITELJA NASILJA U OBITELJI ŠTO SE DOGODILO S MOJIM ŽIVOTOM (II)?

IZDAVAČ: Dom “Duga-Zagreb”

U IME OSNIVAČA: pročelnica dr.sc. Romana Galić
Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i
osobe s invaliditetom

UREDNIKA: dr.sc. Željka Barić

AUTORICA: Senka Damjanović, dipl. psihologinja - prof.

LEKTURA: Andreja Fišer, prof.

NASLOVNICA I DIZAJN: Sandra Šerbec

TISAK: RK Graphic Design

Dozvoljeno je prenošenje tekstova uz navođenje izvora.

© Dom “Duga-Zagreb” 2022

Nije to tako jednostavno...

Prirodno je razmišljati o međuljudskim odnosima, tim više ako su bliži i složeniji. Dolazak u sigurnu kuću svakako je situacija koja vas i dodatno potiče na to.

Zna se da žrtve obiteljskog nasilja često analiziraju odnose u kojima su pretrpjele nasilje i to nije nimalo lako, jer takva analiza obuhvaća puno više elemenata od samog nasilja koje se događalo. Za razliku od okoline, žrtva često vrednuje i dobre strane odnosa, kojih je zasigurno bilo, a nerijetko i suosjeća s partnerom, posebno ako je i sam imao težak život.

Ako se u tome prepoznajete, važno je da znate da je to normalno i očekivano. Također je poznato da se žrtve katkad nose i s osjećajem vlastitog neuspjeha ili krivnje zbog raspada obitelji te proživljavaju razne emocije, od suosjećaja do srdžbe.

Obiteljsko nasilje obuhvaća iznimno bliske i kompleksne odnose i zato vam je toliko teško „posložiti stvari“ te ispod slojeva svega što se događalo prokopati do srži problema, odnosno do nasilja koje ste pretrpjele.

A upravo u toj kompleksnosti možemo potražiti i korijen nerazumijevanja koje žrtve osjećaju od drugih, često i od vlastitih roditelja, prijatelja ili članova obitelji, jer njima je nasilje prvo u središtu pozornosti i kroz tu prizmu gledaju na cijeli odnos.

I to treba razumjeti, takav položaj vašim bliskim osobama nije nimalo ugodan; svjedočiti kako draga osoba trpi nečije nasilje, a ne moći joj pomoći, izaziva bespomoćnost i ljutnju ispod kojih se kriju strah, zabrinutost i tuga, a to nikome nije lako.

Ili, kako često čujemo: „Nije to tako jednostavno“.

No, imajte na umu da su upravo to razlozi zašto žrtve obiteljskog nasilja koje dođu na smještaj često ističu da im boravak u sigurnoj kući odgovara jer im u najtežim trenucima osigurava okružje u kojem im se ne postavljaju uvredljiva pitanja, ne preispituje se njihova odluka i ograničeni su utjecaji šire okoline na njihova promišljanja i proces oporavka.

ZAŠTO NE MOGU PRESTATI PLAKATI?

Nakon prvotnog šoka te prilagodbe na život u sigurnoj kući, kao uostalom i nakon svakog velikog i stresnog događaja u kojem počinjemo neke promjene, u našoj se psihi i tijelu pokreću mnogi procesi – često istodobno i često vrlo snažno, preplavljujuće.

Žrtve obiteljskog nasilja na smještaju u sigurnoj kući znaju nam reći da ih u nekom trenutku počnu obuzimati razne, nedefinirane, ali vrlo snažne emocije, koje onda pokreću razdoblja plakanja koja mogu trajati danima, katkad i tjednima.

Pritom se nerijetko javljaju i promjene u tjelesnom funkcioniranju, i to najčešće osvješćivanjem osjećaja snažne napetosti i zgrčenosti u području vrata i ramena, odnosno s vremenom njihova otpuštanja i opuštanja.

Zna se pojaviti i snažan tjelesni umor i iscrpljenost. Sve je to normalno, koliko se god ljudi u takvim stanjima uplaše za vlastito psihičko zdravlje te misle da s njima nešto nije u redu i da će „poludjeti“.

Dugotrajno nakupljane negativne emocije traže svoj put van kako bi vam omogućile da se počnete oporavljati.

Dok ste živjeli u nasilnoj zajednici i osjećali da niste sigurni, na nekoj ste dubljoj razini znali da morate biti koncentrirani i stalno na oprezu i to vas je držalo funkcionalnom.

No, dolaskom u sigurnu okolinu iz koje je otklonjena svaka opasnost od daljnjeg nasilja, stvoreni su uvjeti da se nakon dugo vremena možete doista početi opušitati i to tijelo i psiha prepoznaju kao okidač za pokretanje unutarnjih procesa, koji su sastavni dio vašeg emocionalnog oporavka.

PSIHOLOŠKI PROFILI POČINITELJA NASILJA U PARTNERSKIM ODNOSIMA

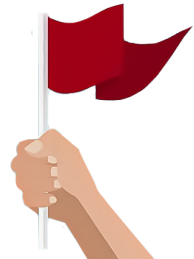
Na smještaj u sigurnu kuću najčešće dolaze žene koje su pretrpjele nasilje od supruga ili izvanbračnog supruga, što je u skladu i s rezultatima raznih istraživanja prema kojima su najčešći počinitelji nasilja u partnerskim odnosima muškarci.

Nije isključeno, doduše, da se nasilje unutar obitelji može dogoditi u svim obiteljskim relacijama, no kada govorimo o osobama koje su kao žrtve smještene u sigurnu kuću, najčešće se obraćamo upravo ženama.

Prema literaturi, tri su okvirna profila muškaraca koji reagiraju nasilno prema svojim partnericama.

Kada profiliramo bilo koju skupinu ljudi (pa tako i počinitelje obiteljskog nasilja), važno je imati na umu da se govori o dosta širokom rasponu ljudskih karakteristika unutar svake kategorije te da se te karakteristike često preklapaju.

No, žrtve ipak vrlo često znaju nepogrešivo prepoznati obilježja svojih partnera u sljedećim opisima:

PASIVNO-ZAVISNI TIP POČINITELJA NASILJA

Pasivno-zavisni tip počinitelja nasilja osoba je koja je samo povremeno nasilna prema svojoj partnerici, zbog čega i jest teško prepoznati problem u odnosu.

Takvi muškarci nisu pripadnici kriminalnog miljea, rijetko su alkoholičari, a nisu ni dijagnosticirani psihijatrijski bolesnici.

Zapravo izgledaju i ponašaju se suprotno od uvriježene slike obiteljskog nasilnika, a nerijetko se i sami zgražaju nad nemoralnim postupcima drugih muškaraca kad se govori o ponašanju unutar obitelji, njihovoj hraniteljskoj ulozi ili društvenom angažmanu.

Oni su vezani uz partnericu i/ili djecu, a dobro funkcioniraju i u širem socijalnom okružju, odnosno kao susjedi, kolege ili prijatelji.

Njihov je problem, zapravo, dugotrajno nakupljanje negativnih osjećaja i njihovo potiskivanje, što izaziva eksploziju u stresnim situacijama.

Može se reći da je riječ o muškarcima koji se trude, ali koji „nakupljaju u sebi“, no u nekom trenutku „eksplodiraju“, u pravilu prema svojim najbližima. Ovakav psihološki profil obuhvaća i najveći broj evidentiranih počinitelja nasilja u obitelji, što obiteljsku problematiku i čini toliko kompleksnom.

Njihovim je partnericama teško prepoznati nasilje koje im prijete, a kada ga i prepoznaju, teško im je odustati od pozitivnih strana svojeg partnera i ideje obiteljskog života.

Nada da će stanje „biti bolje“ često se podgrijava činjenicom da su takvi muškarci sposobni iskazati žaljenje i kajanje zbog svojeg ponašanja te želju da se očuva obitelj.

No, važno je **osvijestiti da to nikako ne bi smjelo ublažiti činjenicu da su njihovi postupci nasilni, niti umanjiti posljedice njihovih agresivnih ispada, koje trpi njihova partnerica ili obitelj!**

Kakva god bila pozadina, **nasilničko ponašanje je odabrano ponašanje** i nasilna osoba mora dobiti jasnu i nedvojbenu poruku, od žrtve i od društva, da je agresija potpuno neprihvatljiv oblik ponašanja na koji se ne pristaje!

UPORNI NASILNICI

Uporni nasilnici su muškarci koji skupljaju srdžbu te zatim eksplodiraju na partnericu i to je ciklus koji se redovito ponavlja.

Pritom se razdoblja nasilja izmjenjuju s razdobljima tzv. „medenog mjeseca“, kada su prema partnerici nježni i pažljivi. Uporni nasilnici osobe su koje karakterizira sitničavost, ljubomora i sumnjičavost.

Prema partnerici se ponašaju oprečno – u jednom trenutku ona je za njih „najbolja žena na svijetu“, a u drugome „zla vještica, ružna, nevjerna“.

Skloni su partnericu stalno za nešto okrivljavati te joj pripisivati loše namjere. Teško se nose sa životnim problemima i lako ih izživiraju sitnice.

Takvi su muškarci često i sami bili žrtve loših roditeljskih i obiteljskih odnosa tijekom odrastanja ili su bili izravno zlostavljani od oca ili majke, iz čega i proizlazi takva emocionalno nestabilna struktura ličnosti.

Prati ih stalan osjećaj da će biti napušteni pa se trude mahnito kontrolirati partnericu, a svoj strah skrivaju ispod ljutnje, srdžbe i agresije.

Kada eksplodiraju, često su vrlo agresivni, psihički, fizički i/ili seksualno, a nakon što „ispucaju“ svoj bijes žao im je i kaju se te obećavaju da će se popraviti i da će biti bolje.

Ovakvi nasilnici uglavnom su agresivni unutar obitelji, ali nije isključena ni agresivnost prema drugima. Također, ovakvi nasilnici često imaju i psihičke smetnje ili prekomjerno konzumiraju alkohol.

Ženama koje trpe nasilje od ovakvih partnera vrlo je teško prekinuti emocionalni odnos, iako su svjesne (ili su barem većinu vremena svjesne) opasnosti kojoj su izložene u takvoj nezdravoj vezi.

Ponašanje svojeg partnera opravdavaju njegovim teškim djetinjstvom, suosjećaju s njegovim emocionalnim i psihičkim problemima i misle da ga svojom ljubavlju mogu spasiti ili izliječiti (a istina je da, na kraju, zapravo žrtva treba spas).

Ne žele ga napustiti jer ne žele biti „iste kao i drugi koji su ga u životu napustili“, smatraju to svojom ljudskom dužnošću.

U teškom i složenom odnosu oslanjaju se na „dobre faze“, koje ih poput bumeranga vuku natrag u odnos.

Također, njihovi partneri znaju postići da se same osjećaju krivima za mnogo toga te im usaditi osjećaj da bi njihova veza bila bolja kad bi se one malo više potrudile.

Ova obilježja ličnosti u pravilu su vidljiva i prije ulaska u brak, roditeljstvo i druge ozbiljnije životne uloge, no u toj fazi žene ih tumače kao odraz ljubavi i strasti.

Važno je znati da se ovakvo nasilje ne smanjuje s vremenom, nego se, naprotiv, povećava, a odluka žene o izlasku iz partnerskog odnosa praćena je visokim stupnjem rizika da će nasilnik na nju iskaliti bijes i ozlijediti je. Zbog toga je važno da u tom slučaju žena ima mogućnost skloniti se na sigurno mjesto.

Psihopatski tip nasilnika osobe su koje su nasilne u svojoj obitelji, ali i izvan nje. Radi postizanja svojih ciljeva, skloni su se služiti svim sredstvima, pa se tako često koriste manipulacijom (koju okolina može vidjeti kao „šarm“ i uvjerljivost), ali i prijetnjama i sirovim nasiljem kada se sve ne događa onako kako su zamislili.

Oni su narcisoidni, usmjereni na sebe i svoje potrebe, imaju visoko mišljenje o sebi i svojim sposobnostima, uvjereni su da životne stvari znaju bolje od drugih. Nemaju sposobnost sagledati tuđu perspektivu, nemaju uvid u štetnost svojeg ponašanja i nemaju empatije i suosjećaja ni prema svojim žrtvama ni općenito.

Neiskreni su i skloni laganju i varanju, u osnovi emocionalno hladni, ne prihvaćaju odgovornost za svoje postupke i uvijek im je netko drugi kriv za sve loše što im se događa, dok ono dobro pripisuju svojim zaslugama.

Takve osobe često imaju problema i u drugim životnim situacijama pa je, od ova tri profila počinitelja obiteljskog nasilja, psihopatski tip nasilnika najčešći u evidenciji kaznenog sustava – zbog brutalnosti nasilja koje čine prema partnericama, ili zbog opće agresivnosti, ili zbog kriminalnih aktivnosti koje su odraz njihova antisocijalnog sustava vrijednosti.

BIT ĆE BOLJE - NEĆE BITI BOLJE

Neovisno o tome o kojem je tipu nasilnika riječ, nasilni je partnerski odnos težak, složen i iz njega nije lako izaći.

Žene žrtve nasilja često se nadaju da se partner može promijeniti ili da će se odnos promijeniti ako se one postave drukčije, a utjehu nalaze u vjerovanju da „ni kod drugih nije dobro“ te da njihova situacija i „nije najgora“.

Trude se i pokušavaju iscrpiti sve mogućnosti prije nego što se odluče na raskid veze, mole partnera da zajedno idu po stručnu pomoć, vjerujući da će on možda shvatiti njihov položaj ako mu ga „objasni netko objektivan, netko stručan, netko tko vidi situaciju sa strane“.

Sve je to razumljivo, no kad se u odnosu dogodi nasilje i kad jedna osoba uporno pokušava ostvariti moć i kontrolu nad drugom, kad obitelj zbog nasilnog ponašanja dođe do sigurne kuće (bilo nakon procjene stručnjaka zbog sigurnosnih razloga, bilo procjenom same žrtve kojoj u nekom trenutku „voda dođe do grla“), tada govorimo o, u osnovi, duboko nepopravljivim odnosima koji s vremenom postaju samo gori.

Kaže se da vrijeme liječi sve, ali katkad u životu jednostavno nije tako. Nasilne osobe ostanak svoje žrtve, unatoč svemu što joj čine, tumače njezinom slabošću i dozvolom da to nastave činiti, „jer da nije tako, ne bi bila tu“.

Tom si logikom dopuštaju i da s vremenom njihovo nasilje postane sve češće i brutalnije, dok žrtva istodobno sve više i više tone, zapetljana u mrežu krivnje, odgovornosti, srama pred drugima, straha i tuge.

Prethodne generacije žena nisu imale ovoliko mogućnosti za odlazak od nasilnog partnera koliko ih imaju žene danas, zahvaljujući sustavu podrške i pomoći u kojem veliku ulogu imaju sigurne kuće.

Iskoristite svoje mogućnosti!

Odlazak od nasilnog partnera znači zauzimanje za sebe, svoj život, svoje psihičko i fizičko zdravlje te za svoju osobnu vrijednost!

VAŽNI BROJEVI:

116 006 – 24 sata dostupan nacionalni broj za prijavu nasilja u RH

0800 8898 – zovite i tražite podršku, savjet: 16.30 – 19.30 svaki radni dan u Savjetovalištu Doma „Duga-Zagreb“

savjetovaliste@duga-zagreb.hr - pišite nam i tražite podršku i savjet

DOM *DUGA* ZAGREB

P.P. 133, 10001 Zagreb
www.duga-zagreb.hr